

УДК 636.7.09:616.98 (477.74-20)

ОСОБЛИВОСТІ КЛІНІЧНОГО ПРОЯВУ ЧУМИ СОБАК В УМОВАХ М. ОДЕСА

Франчук Л.О., Жорник Д.В.

Одеський державний аграрний університет

У статті наведено результати досліджень поширення чуми собак в умовах м. Одеса. Проаналізовано особливості клінічного прояву чуми собак.

Ключові слова: чума собак, поширення, клінічні форми, діагностика.

Вступ. Серед найбільш поширених і небезпечних вірусних захворювань собак провідне місце займає чума, яка завдає величезної шкоди здоров'ю цього виду тварин та серйозний моральний і економічний збиток їх власникам. Хвороба є важковиліковою, смертність за якої становить 50–80 %.

Чума м'ясоїдних (*Pestis carnivorum*, хвороба Карре, чума собак, інфекційна катаральна лихоманка собак) – висококонтагіозна вірусна хвороба, яка характеризується лихоманкою, гнійним ринітом, кон'юнктивітом, пневмонією, гастроентеритом, ураженням центральної нервової системи та має гострий, підгострий, хронічний і абортівний перебіг з високим рівнем смертності серед собак та інших м'ясоїдних у всьому світі [2–4]. Збудник хвороби – вірус чуми собак відноситься до роду *Morbillivirus* сімейства *Paramyxoviridae* і має антигенну спорідненість з вірусами кору, паротиту людини та вірусами чуми інших видів тварин (великої рогатої худоби, дрібних жуйних, тюленів, дельфінів) [2, 3, 5, 6].

Залежно від ступеню прояву клінічних ознак, чуму м'ясоїдних умовно поділяють на шкірну, кишкову, легеневу, нервову та змішану (генералізовану) форми. На розвиток окремої форми хвороби і ступінь її прояву впливають особливості реактивності організму тварини [1–3].

В останні роки інфекційні хвороби м'ясоїдних почали перебігати в атиповій формі. Цей факт становить проблему для ветеринарних лікарів, адже часто обраний план діагностичних і лікувальних заходів ґрунтується саме на клінічних і анамнестичних даних. Не є винятком і чума собак. На поліморфізм клінічних проявів чуми значно вплинули зростання кількості свійських і бродячих собак та порушення графіку або відсутність профілактичної вакцинації.

Таким чином, метою досліджень було вивчення поширення і особливостей клінічного прояву чуми собак в умовах м. Одеси.

Матеріали і методи досліджень. Для вивчення поширення чуми собак було проведено аналіз і статистичну обробку експертних висновків з ПЛР діагностики крові собак, наданих «Універсальною діагностичною лабораторією» (м. Одеса) за період з січня 2017 по червень 2018 року.

Дослідження клінічних форм прояву чуми базувалось на аналізі даних журналів реєстрації хворих тварин та клінічному дослідженні хворих собак у «Пункті швидкої ветеринарної допомоги» ФОП Жорник Д.В. (м. Одеса).

Результати досліджень.

Необхідно зазначити, що статистичний матеріал представляє вибірку тварин, діагноз яких було підтверджено у ПЦР. Лабораторна діагностика носить рекомендований характер з позиції лікаря та добровільний – з боку власників, тому вірогідне число хворих на чуму собак є більшим.

З представлених в таблиці 1 даних видно, що з ветеринарних клінік м. Одеса до лабораторії за період з січня 2017 по червень 2018 рр. надійшло 1374 проби крові від собак, підозрюваних в інфікуванні вірусом чуми. З них позитивними виявились 993 проби, що становить 72,3 % від загальної кількості проб за досліджуваний період.

Таблиця 1.

Результати досліджень собак на наявність вірусу чуми методом полімеразно-ланцюгової реакції в умовах м. Одеса

Місяць	Кількість проб:				Всього проб	
	позитивні		негативні		2017	2018
	2017	2018	2017	2018		
Січень	0	28	1	5	1	33
Лютий	1	38	2	14	3	52
Березень	2	35	1	2	3	37
Квітень	6	39	10	8	16	47
Травень	91	79	50	14	141	93
Червень	123	67	64	8	187	75
Липень	151	–	19	–	170	–
Серпень	108	–	48	–	156	–
Вересень	61	–	48	–	109	–
Жовтень	54	–	26	–	80	–
Листопад	50	–	28	–	78	–
Грудень	60	–	33	–	93	–
Всього:	707	286	330	51	1037	337

Найбільша кількість позитивних проб в період з січня по червень виявлено у 2018 році – 286 проб, порівняно з 2017 роком – 223 проби ($P < 0,05$).

Нами проведено аналіз сезонності захворюваності собак на чуму. Виявлено виражену залежність прояву чуми собак від пори року із максимальним підвищенням у весняно-літній період і піком захворюваності у травні (табл. 1). Так, в 2017 і 2018 рр. кількість хворих на чуму собак у травні різко зросла відповідно на 93,4 і 50,6 % ($P < 0,05$), порівняно з квітнем. У червні-липні 2017 р. кількість інфікованих собак мала стійку тенденцію до збільшення відповідно на 26,0 і 18,5 % ($P < 0,05$). Проте, вже з серпня по вересень реєстрували поступове зниження кількості позитивних проб на 21,9 та 43,5 %. Найменший відсоток інфікованих вірусом собак виявляли в період з січня по березень – 0,14–13,3 % ($P < 0,05$).

Аналізуючи записи журналів реєстрації хворих тварин, нами не відмічено статистично вірогідної залежності прояву чуми від віку і породи собак (табл. 2).

В умовах ветеринарної клініки було клінічно досліджено 39 собак, хворих на чуму, з лабораторно підтвердженим у ПЛР діагнозом. При цьому звертали увагу на анамнестичні дані (наявність або відсутність специфічної

профілактичної вакцинації, порушення схеми вакцинації), характерні клінічні ознаки (зміни загального стану і поведінки тварини, підвищення температури тіла, стан видимих слизових оболонок, ураження верхніх дихальних шляхів, шлунково-кишкового тракту, нервової системи, шкіри).

Аналіз симптомів показав превалювання кишкової, нервової і змішаної форм чуми у собак. За результатами клінічного дослідження собак, хворих на чуму відмічали: зниження та відсутність апетиту (100 %), підвищення загальної температури тіла (82,1 %), гнійно-катаральні або гнійні виділення з очей (100 %), абдомінальний біль (79,5 %), діарею (76,9 %), позиви до блювання або блювання (66,7 %), почервоніння шкіри (2,6 %), нервові явища (28,2 %), дихальну недостатність і кашель (5,1 %).

За нашими спостереженнями, основною і ранньою клінічною ознакою чуми у собак був одно- або двосторонній кон'юнктивіт, який супроводжувався виділенням з очей гнійно-катарального або гнійного ексудату, помірною гіперемією кон'юнктиви.

Таким чином, чума собак в м. Одесі є достатньо поширеним захворюванням та супроводжується ураженням різних систем органів і широким спектром клінічних ознак, що іноді заважає вчасно встановлювати діагноз. Тому, для точної діагностики чуми у собак крім всебічного анамнезу, аналізу клінічної картини і епізоотичного стану необхідно долучати високоточні методи лабораторної діагностики.

Таблиця 2.

Аналіз породної схильності собак до захворювання на чуму

№ з/п	Порода собаки	Вік	Кількість
1.	дратхаар	1 рік	1
2.	ротвейлер	10 міс	1
3.	метіс	2–12 років	13
4.	німецька вівчарка	5 міс. – 11 років	8
5.	курцхаар	2–4 роки	3
6.	шпіц	2 роки	1
7.	китайська хохлата	2 роки	1
8.	йоркширський тер'єр	6 років	1
9.	пекінес	5 міс. – 12 років	2
10.	алабай	9 років	1
11.	маламут	3 роки	1
12.	японський хін	4 роки	1
13.	мопс	7 років	1
14.	американський стаффордширський тер'єр	2 роки	1
15.	шарпей	3 роки	1
16.	французький бульдог	3 роки	1
Всього			39

Висновки.

1. Чума м'ясоїдних в умовах м. Одеса є поширеною інфекційною патологією і вражає 72,3 % собак.

2. Виявлено виражену залежність прояву чуми собак від пори року із максимальним підвищенням у весняно-літній період і піком захворюваності у травні.

3. Найбільш ранньою клінічною ознакою чуми у собак був одно- або двосторонній гнійний або гнійно-катаральний кон'юнктивіт.

4. Для своєчасної ранньої диференційної діагностики чуми собак доцільно використовувати молекулярно-генетичний метод ПЛР.

Список літератури.

1. Конє М.С. Ефективність лікування та профілактики чуми собак в умовах ветеринарних клінік ТОВ «Біоцентр» м. Полтава / М.С. Конє, Л.М., Корчан, О.О. Забіяка // Вісник Полтавської державної аграрної академії. – 2015. – № 3. – С. 100–102.

2. Криворучко С.В. ПЦР-РВ в дифференціальной диагностике чумы собак / С.В. Криворучко, И.Ю. Кондрат // Сборник науч. тр. Ставропольского науч.-ис. ин.-та животноводства и кормопроизводства. – 2013. – Т. 2, № 6. – С. 240–243.

3. Ногина И.В. Разработка экспресс-метода диагностики чумы плотоядных и индикации возбудителя болезни – вируса чумы собак : дис. ... канд. биологических наук : 03.00.06. / И.В. Ногина. – Покров, 2001. – 136 с.

4. Чубин А.Н. Вирусная инфекция чумы плотоядных и опыт лечения её кишечной формы / А.Н. Чубин, П.П. Бердников, Л.А. Набока [и др.] / Дальневосточный аграрный вестник. – 2010. – № 2 (14). – С. 16–18.

5. Шуляк Б.Ф. Изменчивость и персистенция вируса чумы плотоядных / Б.Ф. Шуляк // РВЖ. Мелкие домашние животные. – 2005. – № 1. – С. 33–35.

6. Appel M.J.G. Pathogenicity of molbillivirus for terrestrial carnivores / Max J.G. Appel, Brian A. Summers // Veterinary Microbiology. – 1995. – Vol. 44 (2–4). – P. 187–191.

Особенности клинического проявления чумы собак в условиях г. Одесса ***Франчук Л.А., Жорник Д.В.***

В статье приведены результаты исследований распространения чумы собак в условиях г. Одесса. Проанализированы особенности клинического проявления чумы собак.

Ключевые слова: чума собак, распространение, клинические признаки, диагностика

Features of the clinical signs of dog's plague in Odesa City ***Franchuk L.O., Zhornik D.V.***

The article presents the results of research expansion of plague dogs in the conditions of Odesa. It is analyzed peculiarities and forms of clinical manifestation of plague dogs.

Key words: dog plague, expansion, clinical forms, diagnostics.